

PRZEDMOWA DO DRUGIEGO WYDANIA (<i>Maria Koczerska</i>)	VII
WSTĘP	7
0.1. Przedmiot i zakres historii pisma łacińskiego i paleografii łacińskiej	7
0.2. Dzieje badań	9
0.2.1. Do końca XVIII w. 0.2.2. Badania poza Polską do połowy XX w. 0.2.3. Badania polskie	
0.3. Kierunki współczesnych badań nad historią pisma łacińskiego	17
0.4. Zamierzenia i układ książki	19
0.5. Pomoce podstawowe	21
0.5.1. Bibliografie i czasopisma: 0.5.1.1. Bibliografia retrospektywna dziejów pisma; 0.5.1.2. Bibliografia bieżąca. 0.5.2. Podręczniki i zarysy ogólne: 0.5.2.1. Ogólna historia pisma; 0.5.2.2. Historia pisma łacińskiego. 0.5.3. Podobizny pisma łacińskiego: 0.5.3.1. Ogólne; 0.5.3.2. Pismo kodeksowe; 0.5.3.3. Pismo kancelaryjne	
1. POCZĄTKI PISMA I WYTWORZENIE ALFABETU	26
1.1. Istota i funkcje pisma	26
1.2. Geneza pisma	30
1.2.1. Pisma pierwotne. 1.2.2. Majowie i Aztekowie. 1.2.3. Systemy azjatyckie. 1.2.4. Pismo sumerskie i pisma klinowe. 1.2.5. Pismo egipskie	
1.3. Początki pisma alfabetycznego	39
1.3.1. System zachodniosemicki i pismo fenickie. 1.3.2. Pismo greckie	
2. PISMO ŁACIŃSKIE W STAROŻYTNOŚCI	46
2.1. Kształtowanie się alfabetu łacińskiego	46
2.1.1. Pisma włoskie i pismo łacińskie. 2.1.2. Kanon archaiczny i klasyczny	
2.2. Materiał, warsztat i nawyki pisarskie w starożytności	51
2.2.1. Materiał. 2.2.2. Narzędzia i formy rękopisu. 2.2.3. Nawyki pisarskie i terminologia paleograficzna	
2.3. Kanon monumentalny i książkowy pisma rzymskiego	60
2.3.1. Epigrafika rzymska, <i>littera capitalis quadrata</i> . 2.3.2. <i>Littera actaria</i> i <i>littera capitalis rustica</i>	
2.4. Pismo potoczne: starsza kursywa rzymska, rodziny minuskuły	66
2.4.1. Starsza kursywa rzymska. 2.4.2. Minuskuła w rękopisach i w praktyce kancelaryjnej	
2.5. Uncjała i półuncjała	72
2.5.1. Pismo uncjałne. 2.5.2. Półuncjała	
2.6. Brachygrafia i stenografia starożytna. Systemy skrótów i noty tyrońskie	74
2.6.1. Skrócenia epigraficzne. 2.6.2. Noty tyrońskie. 2.6.3. <i>Notae iuris</i> . 2.6.4. <i>Nomina sacra</i>	
3. PISMA WZESNOŚREDNIOWIECZNE. REGIONALIZM GRAFICZNY SUKCESJI RZYMSKIEJ	81
3.1. Rozbicie kulturalne świata antycznego	81
3.1.1. Losy pisma i łaciny w V–VIII w. 3.1.2. Pismo gockie	
3.2. Pisma insularne	83
3.2.1. Semiuncjała insularna. 3.2.2. Minuskuła insularna	

3.3. Pisma frankijskie	85
3.3.1. Pismo merowińskie. 3.3.2. Pisma kodeksowe.	
3.4. Pisma włoskie	89
3.4.1. Kuriąla papieska. 3.4.2. Pisma notarialne. 3.4.3. Pisma kodeksowe.	
3.5. Pisma hiszpańskie	93
3.5.1. Kursywa leonijska i pismo mozarabskie. 3.5.2. Kodeksowe pismo wizygockie.	
3.6. Runy i ogamy	95
3.6.1. Pismo runiczne. 3.6.2. Pismo ogamiczne.	
4. PISMA ŚREDNIOWIECZNE. WSPÓLNOTA GRAFICZNA EUROPY PRZEDROMAŃSKIEJ, ROMAN- SKIEJ I GOTYCKIEJ	99
4.1. Materiał, narzędzia, warsztat i nawyki pisarskie w średniowieczu	101
4.1.1. Materiały pisarskie. 4.1.2. Przybory do pisania. 4.1.3. Formy rękopisu. 4.1.4. Produkcja rękopisów.	
4.2. Minuskuła karolińska IX–XII w	112
4.2.1. Początki minuskuły karolińskiej. 4.2.2. Rozwój minuskuły karolińskiej w IX–XII w.	
4.2.3. Minuskuła dokumentów IX–XII w.	
4.3. Pismo gotyckie.	121
4.3.1. Minuskuła przejściowa i geneza pisma gotyckiego. 4.3.2. Pismo kodeksowe albo tekstowe: 4.3.2.1. Duże albo uformowane pismo kaligraficzne; 4.3.2.2. Średnie pismo tekstowe; 4.3.3.3. Drobne tekstowe pismo potoczne. 4.3.3. Pismo kancelaryjne w XIII–XV w. 4.3.4. Pismo kancelaryjne w kodeksach. Problem bastardy. 4.3.5. Pisma gotyckie w służbie druku.	
4.4. Brachygrafia średniowieczna	140
4.4.1. Piśmiennictwo brachygraficzne. 4.4.2. Dziedzictwo starożytne i wczesnośredniowieczne: 4.4.2.1. Skrócenia przez znaki skrótowe. 4.4.3. Normalizacja karolińska. 4.4.4. System brachygraficzny pisma gotyckiego: 4.4.4.1. Elementy symboliczne, semantyczne skróty sylabowe, sygły, znaki umowne; 4.4.4.2. Skrócenia w językach narodowych; 4.4.4.3. Skrócenia prawnicze.	
4.5. Interpunkcja, znaki edytorskie, cyfry, ortografia w językach narodowych	153
4.5.1. Przestankowanie. 4.5.2. Znaki edytorskie. 4.5.3. Cyfry. 4.5.4. Adaptacja do języków narodowych.	
4.6. Kryptografia średniowieczna	161
4.7. Epigrafika średniowieczna	162
5. PISMA NOWOŻYTNE	170
5.1. Narodziny i wykształcenie pisma humanistycznego	170
5.1.1. Pierwsze poszukiwania. 5.1.2. Antykwia w XV i XVI w. 5.1.3. Humanistyczne pismo kancelaryjne: italika. 5.1.4. Recepcja antyki i italiki poza Włochami.	
5.2. Pismo w XVI, XVII i XVIII w.	178
5.2.1. Przegląd pisma odręcznego w Europie XVI–XVIII w.: 5.2.1.1. Włochy; 5.2.1.2. Pismo kancelarii papieskiej; 5.2.1.3. Hiszpania; 5.2.1.4. Francja; 5.2.1.5. Niderlandy; 5.2.1.6. Anglia; 5.2.1.7. Kraje niemieckie i skandynawskie; 5.2.1.8. Polska. 5.2.2. Epigrafika renesansowa i późniejsza. 5.2.3. Kryptografia nowożytna.	
5.3. Pismo w XIX i XX w.	199
5.3.1. Pismo odręczne w Europie XIX i XX w. 5.3.2. Stenografia. 5.3.3. Zasięg i przyszłość pisma łacińskiego.	
INDEKS NAZW OSOBOWYCH	213
INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH I ETNICZNYCH (wraz z wykazem zbiorów)	224
INDEKS WAŻNIEJSZYCH POJĘĆ I TERMINÓW	230
TABLICE. PODOBIZNY ZABYTKÓW PISMA ŁACIŃSKIEGO (EPIGRAFICZNEGO, KODEKSOWEGO I DOKUMENTOWEGO) Z II–XIX W.	237